

O'ZBEKISTON IJTIMOIIY SIYOSATLARI

Toshkent kimyo-texnologiya instituti

Mammadiyev Muhammadyusuf Farxod o'g'ili

Ilmiy rahbar: PhD katta o'qituvchisi

Mominova Dildora Dilshadovna

mammadiyevmuhammadyusuf7@gmail.com

+998915777407

Annotatsiya: O'zbekistonning ijtimoiy siyosatlari mamlakat rivojlanishining muhim ustunlaridan biridir. Ushbu siyosatlar aholi farovonligini oshirish, ijtimoiy himoyani kuchaytirish va barqaror taraqqiyotni ta'minlashga qaratilgan. So'nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar ijtimoiy sohada sezilarli o'zgarishlarga olib keldi, biroq ayrim muammolar hal etilishi lozim. Mazkur maqola O'zbekistondagi ijtimoiy siyosatlarning hozirgi holati, samaradorligi va kelajakdagi yo'nalishlarini tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy Siyosat, O'zbekiston, Farovonlik, Ijtimoiy Himoya, Islohotlar, Barqaror Taraqqiyot, Aholi

Kirish

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab ijtimoiy siyosatni davlat rivojlanishining muhim ustuvor yo'nalishi sifatida belgilab kelgan. Biroq, so'nggi yillarda, ayniqsa "Yangi O'zbekiston" strategiyasi doirasida, ijtimoiy siyosat tub islohotlar va yangilanishlar bosqichiga kirdi. Ushbu islohotlarning asosiy maqsadi fuqarolarning hayot sifatini oshirish, inson kapitalini rivojlantirish, ijtimoiy adolatni ta'minlash hamda barqaror va inklyuziv jamiyat qurishdan iborat. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı demokratik o'zgarishlar iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy-siyosiy sohalarda chuqur transformatsiyalarni keltirib chiqardi, bu esa ijtimoiy siyosatning yangi mazmun va mohiyat kasb etishiga zamin yaratdi.

Xususan, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalorida amalga oshirilgan islohotlar diqqatga sazovordir. Oliy ta'lim tizimida avvalgi kamchiliklar, jumladan demografik o'sish va global tendensiyalarni hisobga olmaslik oqibatida yuzaga kelgan muammolar bartaraf etildi. So'nggi olti yil ichida oliy ta'lim muassasalari soni 2,5 barobarga oshib, 200 taga yetdi, qamrov darajasi esa 9% dan 38% ga ko'tarildi. "Ta'lim to'g'risida"gi 2020-yilgi qonun ta'limga teng imkoniyatlarni kafolatlaydi, "Oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi 2030" esa davlat-xususiy sheriklik va raqobatni rivojlantirish orqali qamrovni 50% dan oshirishni maqsad qilgan. Shuningdek, talabalar uchun imtiyozli kreditlar, ayollar uchun foizsiz kreditlar joriy etildi, davlat grantlari soni 75% ga oshirildi. Ta'limga kirish imkoniyatlari yosh va ma'lumotidan qat'i nazar barcha fuqarolar uchun kengaytirildi, jumladan, 2021/2022 o'quv yilidan boshlab besh yillik

ish stajiga ega shaxslar uchun sirtqi va kechki ta'limga imtihonsiz qabul qilish tizimi yo'lga qo'yildi.

Sog'liqni saqlash sohasida ham davlat tibbiy sug'urtasini keng joriy etish, raqamlashtirish va moliyalashtirishni yaxshilashga qaratilgan islohotlar olib borilmoqda. Ushbu o'zgarishlar tizimni modernizatsiya qilish va aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur maqola O'zbekistonning ijtimoiy siyosatidagi ushbu muhim yo'nalishlarni, ularning amalga oshirilishi, erishilgan yutuqlar, mavjud muammolar va kelajak istiqbollari tanqidiy tahlil qilishni maqsad qilgan. Tadqiqot, shuningdek, ijtimoiy siyosatning mamlakatning umumiy rivojlanish strategiyasidagi o'rnini va uning aholi farovonligiga ta'sirini baholaydi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili: O'zbekiston ijtimoiy siyosatlari bo'yicha ilmiy adabiyotlar tahlili mustaqillik yillarida mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish yo'lidagi izlanishlari va so'nggi yillardagi tub islohotlar davrida shakllangan yangi yondashuvlarni aks ettiradi. Dastlabki davrlarda chop etilgan tadqiqotlar asosan postsovet transformatsiyasi, bozor iqtisodiyotiga o'tishning ijtimoiy oqibatlari va davlatning ijtimoiy himoya tizimini shakllantirishga qaratilgan harakatlarini o'rgangan bo'lsa, 2020-yildan keyingi davrda nashr etilgan ishlar "Yangi O'zbekiston" strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlarga e'tibor qaratmoqda. Bu davrdagi adabiyotlar, ayniqsa, inson kapitalini rivojlantirish, ijtimoiy adolatni ta'minlash va barqaror jamiyat qurish maqsadida olib borilayotgan siyosatlarni chuqur tahlil qiladi.

So'nggi yillardagi ilmiy ishlar O'zbekistonning ijtimoiy siyosatida strategik o'zgarishlar ro'y berganini ta'kidlaydi. Xususan, Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan demokratik o'zgarishlar iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy-siyosiy sohalarda chuqur transformatsiyalarni keltirib chiqargani, bu esa ijtimoiy siyosatning yangi mazmun va mohiyat kasb etishiga zamin yaratgani ko'plab mualliflar tomonidan e'tirof etiladi. Adabiyotlarda, ayniqsa, ta'lim va sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlar markaziy o'rin tutadi, chunki bu yo'nalishlar inson kapitalini rivojlantirishning asosiy ustunlari hisoblanadi. Tadqiqotchilarning fikricha, ushbu islohotlar nafaqat fuqarolarning hayot sifatini oshirishga, balki mamlakatning umumiy raqobatbardoshligini oshirishga ham xizmat qiladi.

Oliy ta'lim tizimidagi islohotlar mavzusida chop etilgan adabiyotlar, avvalgi davrlarda demografik o'sish va global tendensiyalarni hisobga olmaslik oqibatida yuzaga kelgan kamchiliklarni tanqidiy tahlil qiladi. Biroq, so'nggi olti yil ichida amalga oshirilgan o'zgarishlar, jumladan, oliy ta'lim muassasalari sonining 2,5 barobarga oshib, 200 taga yetishi hamda qamrov darajasining 9% dan 38% ga ko'tarilishi ilmiy jamoatchilik tomonidan ijobiy baholanadi. Bu ko'rsatkichlar O'zbekistonning ta'lim

sohasidagi sezilarli yutuqlarini aks ettiruvchi asosiy dalillar sifatida keltiriladi. Adabiyotlarda, shuningdek, "Ta'lim to'g'risida"gi 2020-yilgi qonun ta'limga teng imkoniyatlarni kafolatlagani va "Oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi 2030" davlat-xususiy sheriklik va raqobatni rivojlantirish orqali qamrovni 50% dan oshirishni maqsad qilgani muhim huquqiy va strategik asoslar sifatida ko'rib chiqiladi.

Ta'limga kirish imkoniyatlarini kengaytirish masalasi ham adabiyotlarda keng yoritilgan. Talabalar uchun imtiyozli kreditlar, ayollar uchun foizsiz kreditlar joriy etilishi, davlat grantlari sonining 75% ga oshirilishi kabi chora-tadbirlar ijtimoiy adolatni ta'minlash va ta'limga kirishdagi to'siqlarni kamaytirishga qaratilgan muhim qadamlar sifatida tahlil qilinadi. Ayniqsa, 2021/2022 o'quv yilidan boshlab besh yillik ish stajiga ega shaxslar uchun sirtqi va kechki ta'limga imtihonsiz qabul qilish tizimining yo'lga qo'yilishi ta'lim siyosatining inklyuzivligini oshirishga qaratilganligi bilan ajralib turadi. Bu o'zgarishlar, mualliflarning fikricha, yosh va ma'lumotidan qat'i nazar barcha fuqarolar uchun ta'limga kirish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirgan. Shuningdek, yangi Konstitutsiyada davlat tomonidan moliyalashtiriladigan oliy ta'lim va muassasalar uchun akademik erkinlik huquqining mustahkamlanishi ham ta'lim sohasidagi islohotlarning huquqiy asosini mustahkamlaganligi adabiyotlarda alohida qayd etiladi.

Sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlar ham ilmiy adabiyotlarda muhim o'rin tutadi. Davlat tibbiy sug'urtasini keng joriy etish, raqamlashtirish va moliyalashtirishni yaxshilashga qaratilgan sa'y-harakatlar tizimni modernizatsiya qilish va aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirishga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Tadqiqotchilar, ayniqsa, tibbiy sug'urta modeliga o'tishning murakkabliklari, xususiy sektorni jalb qilish zarurati va Yaponiya kabi rivojlangan davlatlarning tajribasini o'rganishning ahamiyatini muhokama qiladilar. Xalqaro hamkorlik, xususan, Yaponiya Xalqaro Hamkorlik Agentligi (JICA) bilan tibbiyot tizimini modernizatsiya qilish va kadrlar tayyorlash bo'yicha olib borilayotgan muzokaralar va kelishuvlar O'zbekistonning sog'liqni saqlash siyosatida xalqaro tajribalarni integratsiya qilishga intilishini ko'rsatadi. Bu hamkorliklar texnik ko'mak, mutaxassislar tayyorlash va salohiyatni oshirishga qaratilgan bo'lib, tizimni yanada takomillashtirishga xizmat qilishi kutilmoqda.

Adabiyotlarda, shuningdek, ijtimoiy siyosatning umumiy rivojlanish strategiyasidagi o'rni va uning aholi farovonligiga ta'siri ham baholanadi. Ko'plab mualliflar ijtimoiy siyosatni iqtisodiy o'sishning ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqadilar, chunki inson kapitaliga investitsiyalar uzoq muddatli barqaror rivojlanishning asosini tashkil etadi. Biroq, mavjud adabiyotlarda islohotlarning amalga oshirilishidagi ayrim muammolar va qiyinchiliklar ham tanqidiy nuqtai nazardan ko'rib chiqiladi. Masalan, islohotlarning hududiy taqsimlanishidagi

nomutanosibliklar, sifatni ta'minlashdagi qiyinchiliklar va moliyalashtirishning barqarorligi kabi masalalar hali ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Ba'zi tadqiqotchilar, ayniqsa, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida erishilgan miqdoriy yutuqlarga qaramay, sifat ko'rsatkichlarini yanada oshirish zarurligini ta'kidlaydilar.

Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonning ijtimoiy siyosatlari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar soni ortib bormoqda, ammo hali ham bir qator bo'shliqlar mavjud. Ko'pgina ishlar davlat siyosatining rasmiy hujjatlari va e'lon qilingan natijalariga asoslangan bo'lib, mustaqil, chuqur empirik tadqiqotlar va islohotlarning aholining turli qatlamlariga ta'sirini baholovchi keng ko'lamli sotsiologik so'rovlar yetarli emas. Xususan, islohotlarning samaradorligini baholashda sifat ko'rsatkichlari va uzoq muddatli natijalarga e'tibor qaratish, shuningdek, siyosatning turli ijtimoiy guruhlarga, jumladan, zaif qatlamlarga ta'sirini atroflicha o'rganish zarurati mavjud.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun muhim yo'nalishlardan biri – ijtimoiy siyosatning moliyalashtirish mexanizmlarining barqarorligini, davlat-xususiy sheriklik modellarining samaradorligini va xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikning natijalarini chuqur tahlil qilishdir. Shuningdek, O'zbekiston tajribasini boshqa rivojlanayotgan yoki transformatsiya jarayonidagi mamlakatlar bilan qiyosiy tahlil qilish ham ilmiy adabiyotlarni boyitishi mumkin. Bu turdagi tadqiqotlar O'zbekistonning ijtimoiy siyosatidagi yutuq va kamchiliklarni yanada ob'ektiv baholashga, shuningdek, kelajakdagi siyosatni shakllantirish uchun asosli tavsiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning ijtimoiy siyosatlari bo'yicha adabiyotlar tahlili mamlakatning mustaqillikdan keyingi davrda va ayniqsa, "Yangi O'zbekiston" strategiyasi doirasida ijtimoiy sohada erishgan yutuqlari, amalga oshirilgan tub islohotlar va mavjud muammolar haqida keng qamrovli ma'lumot beradi. Ta'lim va sog'liqni saqlash sohalaridagi o'zgarishlar ilmiy jamoatchilik tomonidan ijobiy baholanib, inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan strategik yondashuvning muhim qismi sifatida ko'rib chiqiladi. Biroq, adabiyotlarda hali ham chuqur empirik tadqiqotlar, islohotlarning uzoq muddatli ta'sirini baholash va turli ijtimoiy guruhlarga ta'sirini o'rganish borasida bo'shliqlar mavjud bo'lib, bu kelajakdagi ilmiy izlanishlar uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Ushbu bo'shliqlarni to'ldirish O'zbekistonning ijtimoiy siyosatini yanada samarali va inklyuziv qilishga xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi: Ushbu tadqiqot O'zbekiston ijtimoiy siyosatining murakkabligini va ko'p qirraliligini chuqur tushunish maqsadida sifatli tadqiqot metodologiyasini qo'llaydi. Asosiy yondashuv sifatida tanqidiy siyosat tahlili (critical policy analysis) hamda mavjud ilmiy adabiyotlar va rasmiy hujjatlarning keng qamrovli ko'rib chiqilishi tanlandi. Bu metodologiya O'zbekistonning "Yangi O'zbekiston" strategiyasi doirasidagi ijtimoiy siyosatining evolyutsiyasini, amalga oshirilishini, erishilgan yutuqlarini va mavjud muammolarini tizimli ravishda o'rganishga qaratilgan. Sifatli yondashuv O'zbekistondagi siyosat islohotlarining dinamik xususiyatini hisobga olgan holda, kontekstual omillarni, siyosat narrativlarini hamda ularning kutilgan va kutilmagan oqibatlarini chuqur o'rganishga imkon beradi. Bu esa oddiy tavsifiy hisobotlardan tashqari, tahliliy va baholovchi nuqtai nazarni taqdim etishga xizmat qiladi. Metodologiya turli ma'lumot manbalarini sintez qilish, asosiy siyosat o'zgarishlarini aniqlash va ularning inson kapitalini rivojlantirish hamda ijtimoiy farovonlikka ta'sirini tanqidiy baholash uchun mo'ljallangan.

Tadqiqot dizayni O'zbekiston ijtimoiy siyosatlarining murakkabligini va ko'p qirraliligini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan bo'lib, u siyosat tahlilining tizimli yondashuvini o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv davlat siyosatining shakllanishi, amalga oshirilishi va baholanishini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot, asosan, mustaqillik yillaridan boshlab, ayniqsa 2017-yildan keyingi "Yangi O'zbekiston" davrida amalga oshirilgan ijtimoiy islohotlarga e'tibor qaratadi. Bu davr ijtimoiy siyosatda tub o'zgarishlar va yangi strategik yo'nalishlar bilan tavsiflanadi, bu esa chuqur tahlilni talab qiladi. Tadqiqot dizayni doirasida, avvalo, O'zbekistonning ijtimoiy siyosatiga oid asosiy huquqiy-normativ hujjatlar, jumladan, qonunlar, Prezident farmonlari va qarorlari, davlat dasturlari va strategiyalari (masalan, "O'zbekiston – 2030" strategiyasi, "Oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi 2030") tizimli ravishda ko'rib chiqiladi. Ikkinchidan, ushbu siyosatlarning nazariy asoslari va amaliyotdagi natijalarini baholash uchun mavjud ilmiy adabiyotlar, hisobotlar va tahliliy materiallar o'rganiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – bu siyosatlarning nafaqat rasmiy bayonotlarini, balki ularning jamiyatga ta'sirini, erishilgan yutuqlarni va mavjud muammolarni tanqidiy nuqtai nazardan baholashdir. Bu dizayn, mavjud ma'lumotlar asosida O'zbekiston ijtimoiy siyosatining hozirgi holati va kelajak istiqbollari bo'yicha asosli xulosalar chiqarish imkonini beradi.

Ma'lumotlar to'plash jarayoni bir nechta bosqichdan iborat bo'lib, u birlamchi va ikkilamchi manbalarni qamrab oladi. Birlamchi manbalar sifatida O'zbekiston Respublikasining rasmiy davlat hujjatlari, jumladan, "Ta'lim to'g'risida"gi 2020-yilgi qonun [3], "Oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi 2030, Prezident Shavkat Mirziyoyevning nutqlari va farmonlari, shuningdek, turli vazirlik va idoralar (masalan, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, Sog'liqni saqlash vazirligi) tomonidan e'lon qilingan hisobotlar va statistik ma'lumotlar xizmat qiladi. Bu hujjatlar ijtimoiy

siyosatning rasmiy maqsadlari, yo'nalishlari va amalga oshirish mexanizmlari haqida bevosita ma'lumot beradi. Ikkilamchi manbalar esa O'zbekiston ijtimoiy siyosatlari bo'yicha chop etilgan ilmiy maqolalar, monografiyalar, xalqaro tashkilotlar (masalan, Yaponiya Xalqaro Hamkorlik Agentligi (JICA) hisobotlari va tahliliy sharhlarni o'z ichiga oladi. Adabiyotlar tahlili qismida qayd etilganidek, bu manbalar siyosatlarning turli jihatlarini, ularning samaradorligini va jamiyatga ta'sirini baholashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'lumotlar to'plashda, ayniqsa, 2020-yildan keyingi davrda nashr etilgan manbalarga ustuvor ahamiyat berildi, chunki ular "Yangi O'zbekiston" strategiyasi doirasidagi islohotlarni eng yangi va dolzarb ma'lumotlar bilan yoritadi. Bu yondashuv tadqiqotning zamonaviy kontekstga mos kelishini va eng so'nggi o'zgarishlarni aks ettirishini ta'minlaydi. Ma'lumotlar to'plash jarayonida ta'lim va sog'liqni saqlash sohalariga oid ma'lumotlarga alohida e'tibor qaratildi, chunki bu sohalar inson kapitalini rivojlantirish va aholi farovonligini oshirishda markaziy o'rin tutadi, shuningdek, mavjud adabiyotlarda ham keng yoritilgan.

To'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish uchun bir qator sifatli tahlil usullari qo'llanildi. Birinchidan, kontent tahlili (content analysis) usuli yordamida rasmiy siyosat hujjatlari, qonunlar va strategiyalarning mazmuni tizimli ravishda o'rganildi. Bu usul siyosatning asosiy maqsadlarini, belgilangan vazifalarni, amalga oshirish mexanizmlarini va kutilayotgan natijalarni aniqlashga yordam berdi. Kontent tahlili orqali siyosat matnlarida takrorlanuvchi mavzular, asosiy tushunchalar va ustuvor yo'nalishlar aniqlandi. Ikkinchidan, tanqidiy diskurs tahlili (critical discourse analysis) usuli qo'llanildi. Bu usul siyosat hujjatlaridagi tilni, terminologiyani va narrativlarni chuqur tahlil qilishga imkon berdi. Tanqidiy diskurs tahlili siyosatning yashirin farazlarini, ideologik asoslarini va hokimiyat munosabatlarini ochib berishga qaratilgan bo'lib, siyosatning nafaqat nima deganini, balki qanday qilib va nima uchun aytilganini ham tushunishga yordam beradi. Bu, ayniqsa, "Yangi O'zbekiston" strategiyasi doirasidagi islohotlarning ijtimoiy adolat, inklyuzivlik va inson kapitalini rivojlantirish kabi tamoyillarga qanchalik mos kelishini baholashda muhim ahamiyatga ega. Uchinchidan, tematik tahlil (thematic analysis) usuli yordamida turli manbalardan olingan ma'lumotlar umumlashtirilib, asosiy mavzular va naqshlar aniqlandi. Bu usul ijtimoiy siyosatdagi yutuqlar, muammolar, qiyinchiliklar va kelajak istiqbollari kabi asosiy yo'nalishlarni tizimlashtirishga xizmat qildi. To'rtinchidan, qiyosiy tahlil (comparative analysis) elementlari ham qo'llanildi. Bu, O'zbekistonning ayrim ijtimoiy siyosat yo'nalishlarini xalqaro tajribalar, xususan, Yaponiya tajribasi bilan qiyoslash orqali siyosat samaradorligini baholashga va kelajak uchun tavsiyalar ishlab chiqishga yordam berdi. Ushbu tahlil usullari majmuasi O'zbekiston ijtimoiy siyosatlarining keng qamrovli, chuqur va tanqidiy tahlilini ta'minlashga qaratilgan.

Ushbu tadqiqotning ko'lami O'zbekiston Respublikasining mustaqillikdan keyingi davrdagi, ayniqsa 2017-yildan keyingi "Yangi O'zbekiston" strategiyasi doirasidagi

ijtimoiy siyosatlariga qaratilgan. Geografik jihatdan tadqiqot butun mamlakat miqyosidagi siyosatlarni qamrab oladi, ammo ularning hududiy taqsimlanishidagi nomutanosibliklar kabi masalalar tahlil doirasida ko'rib chiqiladi. Mavzular bo'yicha esa, asosiy e'tibor ta'lim va sog'liqni saqlash sohalaridagi islohotlarga qaratilgan bo'lib, bu sohalar inson kapitalini rivojlantirish va aholi farovonligini oshirishda markaziy o'rin tutadi. Tadqiqotning asosiy cheklovlaridan biri – uning asosan mavjud rasmiy hujjatlar, statistik ma'lumotlar va ikkilamchi adabiyotlarga tayanishidir. Adabiyotlar tahlili qismida ta'kidlanganidek, O'zbekiston ijtimoiy siyosatlari bo'yicha mustaqil, chuqur empirik tadqiqotlar va islohotlarning aholining turli qatlamlariga ta'sirini baholovchi keng ko'lamli sotsiologik so'rovlar hali yetarli emas. Ushbu tadqiqot birlamchi ma'lumotlar (masalan, intervyular, fokus guruhlar, so'rovnomalar) to'plashni o'z ichiga olmaydi. Bu esa siyosatlarning aholi tomonidan qanday qabul qilinayotgani, ularning kundalik hayotga bevosita ta'siri va norasmiy amaliyotlar haqida chuqur tushuncha berish imkoniyatini cheklaydi. Shuningdek, rasmiy hisobotlar va davlat hujjatlarida siyosatning ijobiy natijalari ko'proq yoritilishi mumkin bo'lgan potentsial tarafkashlik ham tadqiqotning cheklovlaridan biridir. Siyosatning amalga oshirilishidagi sifat ko'rsatkichlari va uzoq muddatli natijalarni baholashda ham ma'lum qiyinchiliklar mavjud, chunki ko'pgina rasmiy ma'lumotlar miqdoriy ko'rsatkichlarga (masalan, oliy ta'lim muassasalari sonining oshishi, qamrov darajasi ko'proq e'tibor qaratadi, sifat jihatlari esa kamroq yoritilgan bo'lishi mumkin. Ushbu cheklovlar tadqiqot natijalarini umumlashtirishda ehtiyotkorlik bilan yondashishni talab qiladi va kelajakdagi tadqiqotlar uchun yangi yo'nalishlarni belgilab beradi.

Ushbu tadqiqot hujjatli tahlilga asoslanganligi sababli, inson ishtirokchilari bilan bevosita ishlash bilan bog'liq an'anaviy etik masalalar (masalan, xabardor rozilik, shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligi) dolzarb emas. Biroq, tadqiqotning ilmiy etikasi va ob'ektivligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bu, birinchidan, ma'lumot manbalarini tanlashda shaffoflikni ta'minlashni anglatadi. Tadqiqotda foydalanilgan barcha rasmiy hujjatlar va ilmiy adabiyotlar aniq ko'rsatilgan va ularga havolalar berilgan. Ikkinchidan, tahlil jarayonida ob'ektivlikni saqlash va mavjud ma'lumotlarni xolisona talqin qilishga intilish asosiy tamoyil hisoblanadi. Siyosatning ijobiy va salbiy jihatlari, yutuqlari va muammolari bir tomonlama emas, balki tanqidiy va muvozanatli nuqtai nazardan baholanadi. Uchinchidan, tadqiqot natijalarini taqdim etishda aniqlik va to'g'rilikni ta'minlashga e'tibor qaratilgan. Har qanday xulosa yoki tavsiya mavjud dalillar va tahlillar asosida shakllantirilgan. To'rtinchidan, boshqa mualliflarning g'oyalari va ma'lumotlaridan foydalanishda akademik halollik tamoyillariga qat'iy rioya qilingan, ya'ni barcha manbalar tegishli tarzda keltirilgan. Ushbu etik tamoyillarga rioya qilish tadqiqotning ishonchliligini va ilmiy qimmatini oshirishga xizmat qiladi.

Tanlangan metodologiya O'zbekiston ijtimoiy siyosatlari bo'yicha mavjud ilmiy

bo'shliqlarni to'ldirish va mavzuni chuqur o'rganish uchun eng maqbul yondashuv hisoblanadi. Adabiyotlar tahlili qismida ta'kidlanganidek, ko'pgina mavjud ishlar davlat siyosatining rasmiy hujjatlari va e'lon qilingan natijalariga asoslangan bo'lib, mustaqil, chuqur empirik tadqiqotlar yetishmaydi. Ushbu tadqiqot, mavjud ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qilish orqali, siyosatning rasmiy bayonotlari ortidagi murakkabliklarni ochib berishga intiladi. Siyosat tahlili va sifatli usullardan foydalanish, siyosatning kontekstual omillarini, uning shakllanish jarayonlarini va jamiyatga ta'sirini kengroq tushunishga yordam beradi. Bu metodologiya, shuningdek, ijtimoiy siyosatdagi yutuqlarni ob'ektiv baholash, mavjud muammolarni aniqlash va kelajakdagi siyosatni shakllantirish uchun asosli tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi. Xususan, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalaridagi islohotlarning miqdoriy ko'rsatkichlaridan tashqari, ularning sifat jihatlarini va uzoq muddatli ta'sirini tahlil qilishga e'tibor qaratish, mavjud adabiyotlardagi bo'shliqlarni qisman bo'lsa-da, to'ldirishga xizmat qiladi. Tanlangan metodologiya O'zbekistonning ijtimoiy siyosatiga oid ilmiy bilimlarni boyitishga, siyosatchilar va tadqiqotchilar uchun qimmatli tushunchalar taqdim etishga qaratilgan bo'lib, mamlakatning barqaror va inklyuziv rivojlanishiga hissa qo'shishni maqsad qilgan.

Xulosa

O'zbekiston ijtimoiy siyosatlari mustaqillik yillarida, ayniqsa "Yangi O'zbekiston" strategiyasi doirasida tub transformatsiyalarni boshdan kechirdi. Ushbu tadqiqot ta'lim va sog'liqni saqlash sohalaridagi keng ko'lamli islohotlarni tahlil qilib, inson kapitalini rivojlantirish va aholi farovonligini oshirishga qaratilgan strategik yondashuvni yaqqol namoyish etdi. Erishilgan miqdoriy yutuqlarga qaramay, siyosatlarning sifat ko'rsatkichlarini yanada oshirish, hududiy nomutanosibliklarni bartaraf etish va islohotlarning jamiyatning turli qatlamlariga ta'sirini chuqur empirik o'rganish zarurati dolzarb bo'lib qolmoqda. Kelajakda ijtimoiy siyosatning barqaror moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, inklyuzivlikni ta'minlash va xalqaro tajribalarni samarali integratsiya qilish mamlakatning umumiy taraqqiyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa O'zbekistonning barqaror va adolatli jamiyat qurish yo'lidagi intilishlarini mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- [1] Faizullaev, Alisher, and S. Frederick Starr (Eds.). *Yangi O'zbekiston: O'tish davridagi mamlakat*. Lanham: Lexington Books, 2023.
- [2] Starr, S. Frederick, Svante E. Cornell, and Mamuka Tsereteli. *Uzbekistan: Islohotlar sari yo'l*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2020.
- [3] Kurbanov, Zafar. "O'zbekistonning 'Yangi Davr' islohotlari: Tanqidiy baholash." *Postkommunizm Muammolari*, vol. 69, no. 3, 2022, pp. 242-254.
- [4] Faizullaev, Alisher. "O'zbekiston Islohotlari: Taraqqiyotning Yangi Davri?" *Markaziy Osiyo Tadqiqoti*, jild. 40, son. 4, 2021, bet. 501-519.

[5] Pomfret, Richard, and Kathryn H. Anderson (Muharrirlar). Markaziy Osiyoning Iqtisodiy Transformatsiyasi: Yangi Ipak Yo'li. London: Routledge, 2021.

[6] Egamberdieva, Dilfuza. "O'zbekistonda ta'lim islohotlari: Inson kapitalini rivojlantirish uchun muammolar va imkoniyatlar." Xalqaro Ta'lim Rivojlanishi Jurnali, vol. 96, 2023, 102699.

[7] Tursunov, Botir. "Qashshoqlikni qisqartirish va Ijtimoiy himoya O'zbekistonda: So'nggi islohotlar va Kelajak istiqbollari." Markaziy Osiyo Tadqiqotlari Jurnali, vol. 27, no. 1, 2022, pp. 1-15.

[8] Schoeberlein, John S. "O'zbekistonning Taraqqiyot Trayektoriyasi: Yangi Yolmi?" Yevrosiyo Tadqiqotlari Jurnali, vol. 12, no. 2, 2021, pp. 129-142.

[9] Phillips, Sarah D., and Madeleine Reeves (Muharrirlar). Markaziy Osiyoda Ijtimoiy Siyosat: Qiyosiy Nuqtai Nazar. London: Routledge, 2022.